

Grondwet

Uitwerking concepten van grondwet open source boerderij Piet van Meintjes Hoeve

Grondwet Piet van Meintjes hoeve

De nieuwe grondwet van de Piet van Meintjeshoeve bestaat uit vier concepten. Alle handelingen of beslissingen die in de toekomst genomen worden, moeten aan deze concepten voldoen. De concepten hebben de volgende namen gekregen:

- **Wroeten**
- **De witte motor**
- **Meintjes**
- **NPK**

Toelichting van de artikelen ofwel concepten.

Wroeten

Aanleren, bijleren en afleren. Het laatste is misschien wel het moeilijkste. Van onbewust bekwaam naar bewust bekwaam. Als men iets aan wil leren, weet hij nog niet wat hij nog niet weet. Wroeten: men komt dingen tegen die hij nog niet kent, waar hij zich niet bewust van is. Wroeten kan gaan over wroeten in de modder, wroeten in een situatie, maar ook wroeten in jezelf, in je hoofd. Hierbij kunnen nieuwe ideeën en producten ontstaan, maar ook leert men bijvoorbeeld meer over zichzelf

en anderen. De boerderij is een prima plek om te wroeten. Niet alleen aarde en materialen, maar ook rust en een andere omgeving zorgen ervoor dat zaken anders gezien kunnen worden. Dat men tot andere inzichten kan komen.

Farmlab

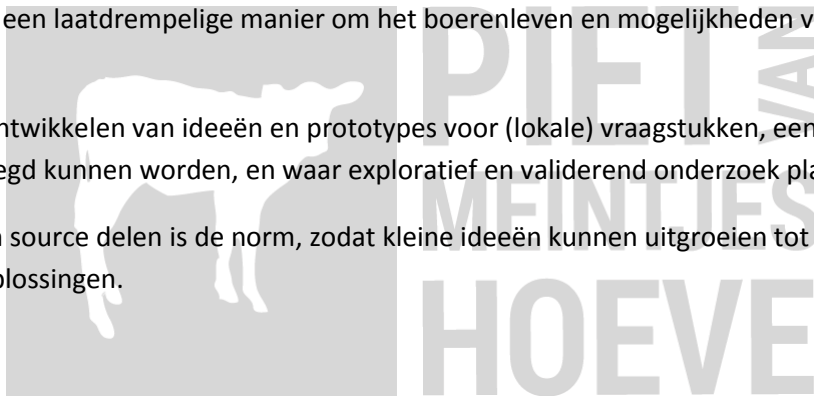
Het concept wroeten is goed te combineren met het Farmlab. Farmlab staat voor 'on farm fabrication lab'. Het farmlab is geen bestaand project, maar wordt gemaakt op de boerderij van Rob, door allerlei mensen samen. Het Farmlab is een innovatieve ruimte (met materialen) op de boerderij waar men (alleen of met anderen) voor kortere of langere tijd kan wroeten om ideeën te ontwikkelen en te testen in de praktijk. De meeste innovaties zijn namelijk ontstaan doordat iemand met een idee ging knutselen in de schuur. Het Farmlab is die schuur, maar dan met de back-up van een netwerk met kennis en ervaring.

Het Farmlab kan ook een dag zijn waarop samen wordt bepaald wat moet gebeuren, welke vragen beantwoord moeten worden en wat de buitenwereld te zien krijgt. Het is de bedoeling dat hetgeen wat ontwikkeld wordt tijdens het Farmlab gedeeld wordt met anderen.

Het Farmlab is daarmee een open experiment, en kan ingevuld worden zoals men wil. Iedereen mag meedoen en iedereen die mee doet brengt eigen unieke kennis en ervaringen in: leren en innoveren door samen te doen.

Het Farmlab is dus een plek voor exploratie en validatie, en heeft drie niveaus:

- Spelend leren: een laagdrempelige manier om het boerenleven en mogelijkheden van het Farmlab te ervaren.
- Prototyping: ontwikkelen van ideeën en prototypes voor (lokale) vraagstukken, een plek waar vragen neer gelegd kunnen worden, en waar exploratief en validerend onderzoek plaats vindt.
- Platform: open source delen is de norm, zodat kleine ideeën kunnen uitgroeien tot lokale, regionale en/of globale oplossingen.

Zo ontstaat een mix van gebruikers, betrokkenen en gedachten, waardoor een democratisch innovatiemodel wordt gecreëerd.

Het Farmlab wil onder andere bijdragen aan een transitie in de maatschappij, in de manier van de omgang met het voedselsysteem. Wat kunnen we samen met de maatschappij hier aan doen? Het Farmlab zoekt naar mogelijkheden hoe mensen initiatief naar zichzelf kunnen halen. Roepen dat het anders moet kan wel, maar uiteindelijk gaat het om de echte verandering. Die verandering moet ergens vandaan komen.

Verandering begint met het blootleggen van de aannames van het huidige systeem. Waar komen deze aannames vandaan? Gelden ze nog steeds? Kunnen de aannames anders vormgegeven worden? Is het mogelijk om plekken of situaties te vinden, waar de spelregels (tijdelijk) veranderd kunnen worden?

De witte motor

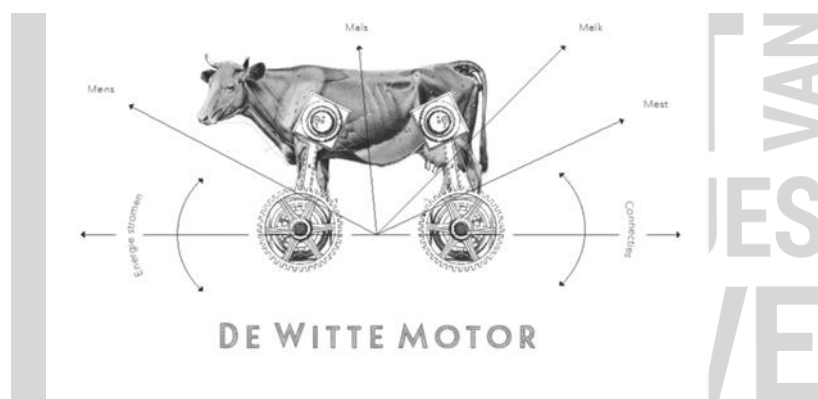
Met de witte motor werd vroeger melk bedoeld. In de toekomst willen we op de Piet van Meintjeshoeve daar echter een andere beleving en invulling aan geven. De witte motor is een nieuw concept wat ontstaat door wroeten.

De witte motor heeft alles te maken met energie. Energie in de breedste zin van het woord. Dit kan energie voor de bodem, energie in de melk, energie in het voedsel en energie in het water zijn, maar ook energie tussen mensen. Wat kan de boer met zijn boerenwijsheid en zijn bedrijf aan energie naar de wijk brengen (bijvoorbeeld energie in de melk), en wat kan de wijk terugbrengen naar de boer en zijn bedrijf? De witte motor geldt dan als motor van Oisterwijk en omstreken. De uitdaging hierbij is om alles zo veel mogelijk circulair te houden.

De witte motor begint als vanouds op het melkveebedrijf. Daar wordt de melk immers gemaakt. Bij het maken van melk werd in het verleden bijna geen rekening gehouden met de energie die daar bij vrij komt. Vroeger zeiden ze dat melk maken alleen maar energie kost. In tegendeel: bij melk maken komt juist heel veel energie vrij.

Een koe maakt zichzelf warm om in leven te blijven, dus de melk is ook warm als de koe gemolken wordt. Deze warmte kan nuttig gebruikt worden en omgezet worden in bruikbare energie. In plaats van een warmte pomp in de grond, kan deze geplaatst worden in de melkleiding.

Koeien lopen om zich voort te bewegen. Ze hebben enorm veel massa bij zich; wel 600 tot 700 kilo. Bij het voortbewegen komen trillingen vrij. Deze trillingen kunnen omgezet worden in bruikbare

energie via een vloer met bijvoorbeeld dynamo's.

De koeien van de Piet van Meintjeshoeve, gaan in de nieuwe stal op een composteringsbodem lopen. Bij composteren komt warmte vrij. De bodem mag niet te vlug composteren en niet te warm worden, omdat anders lachgas ontstaat. Lachgas is een schadelijk broeikasgas en dus gevaarlijk. De bodem zal dus wellicht gekoeld moeten worden. Ook bij koelen komt warmte vrij. Deze warmte kan ook omgezet worden tot bruikbare energie.

Om de bodem waar de koeien op gaan lopen niet te vochtig te laten worden en in verband met ziekte kiemen en vuil worden, is een dak boven de koeien wenselijk. Ook wordt het dan minder warm en nat in de stal. Het dak van de stal

wordt het liefst zoveel mogelijk transparant. Het dak kan ook een bron van energie zijn. Zo kunnen bijvoorbeeld zonnepanelen geplaatst worden, om de zonne-energie te vangen.

Ook mensen uit de wijk kunnen zonnepanelen op het dak van de hoeve plaatsen. De waarde van de opgeslagen energie kan uitgekeerd worden in Meintjes. Wat dit precies inhoudt wordt uitgelegd in het concept 'Meintjes'.

In de melk zelf zit natuurlijk ook energie vastgelegd. Deze energie gaat via de melk naar de wijk. Hiervoor komen mensen weer naar de boerderij.

Daarnaast heeft het land energie nodig. De koeien produceren mest, waar deze energie in zit. De energie van de mest gaat naar het land waardoor gras groeit. De koeien eten het gras en produceren vervolgens weer mest.

Op deze manier zijn alle cirkels met elkaar verbonden.

Meintjes

Eigenlijk is eigendom wel een raar woord. Kunnen we niet naar EigenSlim. Kunnen eigendomsverhoudingen zo komen te liggen dat slimme samenwerkingen gestimuleerd worden? Bijvoorbeeld tussen een boer en de wijkbewoners? Welke nieuwe mogelijkheden ontstaan er als wijkbewoners een aandeel hebben in de boerderij?

Tegenwoordig wordt steeds meer gewerkt met lokale geldsystemen. In het concept 'Meintjes' zijn de Meintjes dit lokale geldsysteem voor de hoeve. De Meintjes is dus eigenlijk een nieuwe muntsoort, maar dan speciaal voor het bedrijf. Lokale systemen zijn zowel sociaal en economisch gezien goed voor sociale functie en draagvlak voor het boerenbedrijf, risicospreiding en (mensen)stromen op het bedrijf. Daarnaast wordt het geld gestoken in de eigen community en is de circulariteit beter voor het milieu.

Rob is vooral nog bezig met het bekijken van hoe dit toegepast zou kunnen worden in de situatie van de Meintjes-boerderij en de omliggende wijk. Een aantal ideeën hiervoor zijn al aanwezig.

Een idee is bijvoorbeeld dat burgers uit de wijk zonnepanelen op het dak van de hoeve leggen, en de waarde van de geproduceerde energie uitgekeerd krijgen in Meintjes.

Ook bij deelname aan het Farmlab zouden Meintjes verdiend kunnen worden, of mensen kunnen helpen op de boerderij in ruil voor Meintjes. Daarnaast ligt er een idee voor een online game met echte koeienboeren. De punten die je krijgt in het spel worden uitgekeerd in meintjes.

De Meintjes kunnen uiteindelijk ingewisseld worden voor bijvoorbeeld melk of yoghurt van de boerderij. De randvoorwaarde is wel: iedereen die iets komt halen, moet ook iets brengen en andersom.

NPK

NPK staat voor stikstof, fosfaat en kali. Het zijn de ingrediënten van de meest gebruikte kunstmeststoffen. Kunstmest wordt voornamelijk gewonnen in China en Marokko. Als het huidige gebruik van kunstmest zo voortgezet wordt, kunnen we nog 70 tot 100 jaar vooruit met de huidige grondstoffen. En daarna... daarna houdt het op. Echt op. Fosfaten zijn nodig voor het laten groeien van voedsel. Er zijn echter geen alternatieven voor fosfaten. Bij een gebrek aan olie valt over te schakelen naar alternatieve energiebronnen. Dat is bij fosfaat niet mogelijk. Geen fosfaat, geen

voedsel, geen mensen.

NPK staat bij dit concept van de Piet van Meintjeshoeve voor **'Natuurlijk Producerende Koeien'**. Dit heeft alles te maken met kringlopen. Als je naar de kringlopen op een boerderij kijkt zijn ze maar ten dele gesloten. Dit komt door de gangbare manier van produceren, maar wordt ook nog eens extra gestimuleerd door wetgeving. De vraag is of dat anders kan. Kunnen de boerderij naar natuurlijk producerende koeien? Dat wil zeggen: koeien die onderdeel uitmaken van een volledig gerecycled systeem.

Belangrijk voor het vinden van een oplossing is het domein waar je de oplossing probeert te vinden. De boerderij alleen is te klein om dit te doen. Op de boerderij willen we de wijk betrekken bij het vinden van de oplossingen. De boerderij als onderdeel van de wijk en de wijk als onderdeel van de boerderij.

Er bestaat een koppeling tussen de verschillende kringlopen: water, nutriënten en CO2 hebben interacties met elkaar. Het goede nieuws is dat ze elkaar op een positieve manier beïnvloeden. Door CO2 in de grond op te slaan in de vorm van organische stof worden nutriënten beter in de grond vastgelegd en beschikbaar gemaakt voor planten. Ook is de wateradsorptie in een bodem met meer organische stof beter.

Koeien zorgen voor melk en vlees. Maar ook voor mest. Kunnen we het ontstaan en verwerken van de mest zo sturen dat dit bijdraagt aan een optimale voeding van de bodem? Kunnen we uit zonder kunstmest? Kunnen we het bodemleven stimuleren, het organisch stofgehalte omhoog brengen, zodat er voldoende voer is voor de koeien, zodat een gesloten kringloop ontstaat?

De laatste 80 jaar zijn boeren overgestapt op kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Daarmee is een nieuwe manier van boeren ontstaan, waardoor ook oude kennis verloren is gegaan. De kennis over hoe je op een goede manier gebruik maakt van de mogelijkheden die de natuur je geeft. Waar zit die kennis nu? Moeten we daar bij oudere boeren terecht? Of komen we uit bij boeren in het buitenland, waar kunstmest en bestrijdingsmiddelen nog niet hun intrede hebben gedaan. Wat kunnen we daar leren?

Een van de aannames is dat natuurlijk producerende koeien ook blij koeien zijn. Klopt dat wel? En hoe zouden we dit kunnen stimuleren? Hoe verhogen we kwaliteit van leven van koeien? Hoe meten we dat (enquêtes zijn niet zo zinvol)? En wat is de relatie met de productie, kwaliteit, beleving van afnemers, enzovoorts? Kunnen we aan de hand van NPK meten of we met blij koeien te maken hebben?

Als we natuurlijk producerende koeien hebben, hebben we ook natuurlijk producerende mensen: de mensen in de wijk. Hoe verhoudt het NPK systeem zich ten opzichte van deze mensen in de wijk en zijn daar kringloopssystemen te bedenken? Systemen niet alleen op mineraal niveau maar ook op product- en belevingsniveau. Natuurlijk producerende blij koeien hebben een verhouding met natuurlijk producerende mensen (NPM). Een natuurlijk producerend mens is naar we aannemen ook een blij mens, dus door die NPK blij koeien ook NPM blij mensen!

Op de Piet van Meintjeshoeve hebben we redelijk in beeld wat die mineralen stromen zich bewegen, maar weten we dat ook van de wijk? Is het überhaupt interessant om te weten hoe die stroom in een wijk is?

